Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kaheksas koda)

16. jaanuar 2025 *

Eelotsusetaotlus – Lennutransport – Määrus (EÜ) nr 261/2004 – Artikli 3 lõige 3 – Tasuta või hinnaalandusega reis, mis ei ole vahetult või kaudselt avalikkusele kättesaadav – Reisija, kes on tasunud üksnes tasusid ja lennundusmakse – Müügikampaania raames tehtud broneering – Artikli 8 lõike 1 punkt c – Õigus teekonna muutmisele hilisemal kuupäeval – Selle nõude puudumine, et tühistatud lennu ja reisija soovitud teekonna muutmisega toimuva lennu vahel peab olema ajaline seos

Kohtuasjas C-516/23,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Landgericht Frankfurt am Maini (Frankfurdi esimese astme kohus, Saksamaa) 8. augusti 2023. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 10. augustil 2023, menetluses

**NW,**

**YS**

*versus*

**Qatar Airways,**

EUROOPA KOHUS (kaheksas koda),

koosseisus: üheksanda koja president N. Jääskinen kaheksanda koja presidendi ülesannetes, kohtunikud M. Gavalec (ettekandja) ja J. Passer,

kohtujurist: P. Pikamäe,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– YS ja NW, esindaja: *Rechtsanwalt* M. Böse,

– Qatar Airways, esindajad: *Rechtsanwälte* B. Liebert ja U. Steppler,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

– Euroopa Komisjon, esindajad: G. von Rintelen ja N. Yerrell,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

**kohtuotsuse**

1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2004. aasta määruse (EÜ) nr 261/2004, millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 295/91 (ELT 2004, L 46, lk 1; ELT eriväljaanne 07/08, lk 10), artikli 3 lõiget 3 ja artikli 8 lõike 1 punkti c.

2 Taotlus on esitatud lennureisijate NW ja YSi ning Qatar Airwaysi vahelises kohtuvaidluses, mille ese on nõue hüvitada kahju, mis tekkis seetõttu, et see lennuettevõtja rikkus oma kohustust tagada nende reisijate teekonna muutmine lõppsihtkohta.

## Õiguslik raamistik

### *Määrus nr 261/2004*

3 Määruse nr 261/2004 põhjendustes 1, 2, 4, 12 ja 13 on märgitud:

„(1) Õhutranspordi valdkonnas [Euroopa Ü]henduse võetava meetme eesmärk on muu hulgas tagada reisijate kaitstuse kõrge tase. Peale selle tuleks täielikult võtta arvesse kõiki tarbijakaitse üldisi nõudeid.

(2) Lennureisist mahajätmine ning lendude tühistamine või pikaajaline hilinemine põhjustab reisijatele tõsiseid raskusi ja ebamugavust.

[…]

(4) Seetõttu peaks ühendus [nõukogu 4. veebruari 1991. aasta määruses (EMÜ) nr 295/91 kompenseerimissüsteemi ühiste eeskirjade kohta, mida rakendatakse regulaarlennuliikluses reisija lennureisist mahajätmise korral (EÜT 1991, L 36, lk 5; ELT eriväljaanne 07/01, lk 306)] sätestatud kaitstuse standardeid karmistama, suurendama reisijate õigusi ning tagama lennuettevõtjate tegutsemise ühtlustatud tingimustel liberaliseeritud turul.

[…]

(12) Samuti tuleks vähendada lendude tühistamisest reisijatele tulenevaid raskusi ja ebamugavust. Selle saavutamiseks tuleks nõuda vedajatelt, et nad teavitaksid reisijaid lennu tühistamisest enne lennu ettenähtud algust ning pakuksid neile lisaks võimalust teekonda mõistlikkuse piires muuta, et reisijad saaks jätkata reisi teisiti. Kui lennuettevõtjad nii ei

toimi, peaks nad maksma reisijatele hüvitist, välja arvatud juhul, kui tühistamise põhjuseks on erakorralised asjaolud, mida ei oleks saanud vältida isegi siis, kui oleks võetud kõik sobivad meetmed.

(13) Reisijatel, kelle lennud on tühistatud, peaks olema võimalus saada piletite eest hüvitist või jätkata reisi muudetud marsruudil rahuldavatel tingimustel, ning nende eest tuleks piisavalt hoolitseda ajal, kui nad ootavad hilisemat lendu.“

4 Määruse artikli 3 „Kohaldamisala“ lõikes 3 on ette nähtud:

„Käesolevat määrust ei kohaldata reisijate suhtes, kes reisivad tasuta või hinnaalandusega, mis ei ole vahetult või kaudselt avalikkusele kättesaadav. Seda kohaldatakse siiski reisijate suhtes, kellel on lennuettevõtja või reisikorraldaja poolt pidevate lendajate programmi või muu äriprogrammi alusel väljastatud piletid.“

5 Määruse artikli 5 „Tühistamine“ lõike 1 punktis a ja lõikes 3 on sätestatud:

„1. Lennu tühistamise korral:

a) pakub tegutsev lennuettevõtja asjaomastele reisijatele abi vastavalt artiklile 8; ning

[…]

3. Tegutsev lennuettevõtja ei ole kohustatud maksma hüvitist vastavalt artiklile 7, kui ta suudab tõestada, et tühistamise põhjustasid erakorralised asjaolud, mida ei oleks suudetud vältida isegi siis, kui oleks võetud kõik vajalikud meetmed.“

6 Määruse nr 261/2004 artiklis 7 „Õigus hüvitisele“ on reisijatele ette nähtud ühetaoline hüvitis, mille summa sõltub eelkõige lennu pikkusest.

7 Sama määruse artikkel 8 „Õigus tagasimaksmisele või teekonna muutmisele“ näeb ette:

„1. Kui osutatakse käesolevale artiklile, pakutakse reisijatele võimalust valida järgmiste valikuvõimaluste vahel:

a) – seitsme päeva jooksul kogu pileti ostuhinna tagasimaksmine artikli 7 lõikes 3 osutatud vahenditega ärajäänud reisi osa või osade puhul ning toimunud reisi osa või osade puhul, kui lennust ei ole reisija esialgse reisikava jaoks kasu, ning vajadusel koos,

– esimesel võimalusel toimuva tagasilennuga esimesse väljumiskohta;

b) esimesel võimalusel ja võrreldavatel reisitingimustel toimuv teekonna muutmine reisijate lõppsihtkohta; või

c) võrreldavatel tingimustel toimuv teekonna muutmine reisijate lõppsihtkohta reisijale sobival hilisemal kuupäeval, olenevalt vabadest kohtadest.

[…]“.

### *Määrus (EÜ) nr 1008/2008*

8 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. septembri 2008. aasta määruse (EÜ) nr 1008/2008 ühenduses lennuteenuste osutamist käsitlevate ühiseeskirjade kohta (ELT 2008, L 293, lk 3) artikli 23 „Teave ja mittediskrimineerimine“ lõikes 1 on ette nähtud:

„Avalikkusele mis tahes vormis pakutavate või avaldatud, sealhulgas Internetis kättesaadavad, asutamislepingut kohaldava liikmesriigi territooriumil asuvast lennujaamast algavate lennuteenuste piletihinnad ja lastitariifid sisaldavad kohaldatavaid tingimusi. Lõplikku makstavat hinda näidatakse alati ja see sisaldab kõiki piletihindu ja lastitariife ning samuti avaldamise ajal kohaldatavaid vältimatuid ja prognoositavaid makse, tasusid, lisatasusid ja lõive. Lisaks lõpli[k]u hinna näitamisele esitatakse vähemalt alljärgnev teave:

a) piletihind või lastitariif;

b) maksud;

c) lennujaamatasud ja

d) muud (nt julgeoleku või kütusega seotud) tasud, lisatasud ja lõivud,

kusjuures punktides b, c ja d nimetatud maksud, tasud ja lõivud on lisatud piletihinnale või lastitariifile. Võimalikud hinnalisad tuleb näidata selgelt, läbipaistval ning üheselt mõistetaval viisil mis tahes broneerimisprotsessi alguses ja tarbijale peab jääma võimalus neid valida või mitte.“

### Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

9 Põhikohtuasja hagejad broneerisid 5. augustil 2020 Qatar Airwaysi edasi-tagasi lennud Frankfurdist (Saksamaa) Denpasari (Indoneesia) vahemaandumisega Dohas (Katar).

10 Broneering tehti selle lennuettevõtja müügikampaania raames. See piiratud kestusega kampaania oli mõeldud üksnes tervishoiutöötajatele ja võimaldas neil broneerida lende kõnealuse lennuettevõtja juures, makstes üksnes nende broneeringutega seotud makse ja tasusid.

11 13. septembril 2020 tühistas Qatar Airways broneeritud lennud.

12 Lisaks ei teinud see lennuettevõtja kuni 2022. aasta kevadeni enam lende Denpasari.

13 Põhikohtuasja hagejad palusid 8. augusti 2022. aasta e-kirjas kõnealusel lennuettevõtjal viia nad 20. oktoobril 2022 teist marsruuti pidi Denpasari ja korraldada neile 7. novembril 2022 tagasilend Frankfurti, kutsudes lennuettevõtjat üles võtma selleks vajalikud meetmed enne 18. augustit 2022. Kuna sellele nõudele ei reageeritud, broneerisid põhikohtuasja hagejad kõnealused lennud pidevate lendajate programmi raames omandatud boonuste abil, makstes kokku 394,62 eurot. Broneerimise päeval oli nende lendude turuhind 4276,36 eurot reisija kohta.

14 Põhikohtuasja hagejad esitasid Qatar Airwaysi vastu hagi eelotsusetaotluse esitanud kohtule Landgericht Frankfurt am Mainile (Frankfurdi esimese astme kohus, Saksamaa), nõudes hüvitist selle eest, et kõnealune tegutsev lennuettevõtja ei täitnud määruse nr 261/2004 artikli 8 lõike 1 punktist c tulenevat abistamiskohustust.

15 Selle hagiga seoses on eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud esiteks küsimus, kas määrus nr 261/2004 on käesolevas asjas kohaldatav.

16 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib ühelt poolt teada, kas reisijat tuleb käsitada tasuta reisivana määruse nr 261/2004 artikli 3 lõike 3 tähenduses, kui ta peab tasuma üksnes lennundusmakse ja lennujaamatasusid.

17 Teiselt poolt märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et Bundesgerichtshofi (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) kohtupraktikast tuleneb, et hinnaalandus, mida lennuettevõtja kohaldab selle lennuettevõtjaga raamlepingu sõlminud ettevõtja töötajatele, tuleb käsitada „avalikkusele kättesaadavana“ artikli 3 lõike 3 tähenduses. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et seda kohtupraktikat saab kohaldada põhikohtuasjas käsitletavale müügikampaaniale, kuna see kampaania ei kujuta endast pidevate lendajate programmi ega äriprogrammi selle sätte tähenduses.

18 Juhul kui määrus nr 261/2004 on põhikohtuasjas käsitletava olukorra suhtes kohaldatav, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teiseks teada, kas selle määruse artikli 8 lõike 1 punktis c ette nähtud õigus teekonna muutmisele eeldab ajalise seose olemasolu tühistatud lennu ja teekonna muutmisega teostatava lennu vahel, isegi kui see tingimus ei tulene selle sätte sõnastusest.

19 Sellega seoses märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et vastavalt Oberlandesgericht Kölni (liidumaa kõrgeim üldkohus Kölnis, Saksamaa) kohtupraktikale ei anna see säte – arvestades määruse nr 261/2004 artikli 8 lõike 1 punkti c eesmärki kaitsta reisijaid konkreetse reisi ajal – reisijale õigust omal äranägemisel tasuta teekonna muutmisele, millel puudub igasugune ajaline seos esialgse reisikavaga. Viimati nimetatud kohtu sõnul peab tühistatud lennu ja teekonna muutmisega teostatava lennu vahel olema ajaline seos. Näib aga, et Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) on selle kohtupraktika ümber lükanud. Selles kontekstis soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas sellise ajalise seose nõue tuleneb nimetatud sättest, kusjuures sätte sõnastuses ei ole selle kohta midagi märgitud.

20 Neil asjaoludel otsustas Landgericht Frankfurt am Main (Frankfurdi esimese astme kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas määrust nr 261/2004 tuleb tõlgendada nii, et reisija reisib määruse artikli 3 lõike 3 [esimese lause] esimese alternatiivi kohaselt tasuta, kui ta peab lennupileti eest maksma üksnes tasusid ja lennundusmaksu?

2. Juhul kui esimesele küsimusele vastatakse eitavalt:

Kas määrust nr 261/2004 tuleb tõlgendada nii, et tegemist ei ole hinnaalandusega, mis on (kaudselt) avalikkusele kättesaadav määruse artikli 3 lõike 3 [esimese lause] teise alternatiivi tähenduses, kui lend broneeriti lennuettevõtja ajaliselt ja koguseliselt piiratud müügikampaania raames, mis oli suunatud ainult konkreetsele kutsealarühmale?

3. Juhul kui ka teisele küsimusele vastatakse eitavalt ja asutakse seisukohale, et määrus nr 261/2004 on kohaldatav, siis:
   a) kas määruse artikli 8 lõike 1 punkti c tuleb tõlgendada nii, et algul broneeritud ja tühistatud lend ning teekonna muutmine hilisemal kuupäeval peavad olema ajaliselt seotud;
   b) kuidas tuleb kõnealust ajalist seost olenevalt asjaoludest piiritleda?“

## Eelotsuse küsimuste analüüs

### *Esimene küsimus*

21 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 261/2004 artikli 3 lõike 3 esimese lause esimest alternatiivi tuleb tõlgendada nii, et reisija reisib selle sätte tähenduses tasuta, kui ta pidi broneeringu tegemiseks maksma üksnes lennundusmakse ja tasusid.

22 Vastavalt määruse nr 261/2004 artikli 3 lõike 3 esimese lause esimesele alternatiivile ei kohaldata seda määrust tasuta reisivate reisijate suhtes.

23 Kõigepealt tuleb märkida, et mõistet „tasuta reisimine“ ei ole määratletud ei määruse nr 261/2004 artikli 3 lõikes 3 ega üheski teises selle määruse sättes. Neil asjaoludel tuleb selle mõiste tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramisel Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt lähtuda selle harilikust tähendusest tavakeeles, võttes arvesse ka mõiste kasutamise konteksti ja nende sätete eesmärke, milles see mõiste sisaldub (30. aprilli 2024. aasta kohtuotsus Trade Express-L ja DEVNIA TSIMENT, C-395/22 ja C-428/22, EU:C:2024:374, punkt 65 ning seal viidatud kohtupraktika). Peale selle on Euroopa Kohus otsustanud, et arvestades määruse nr 261/2004 põhjenduses 1 nimetatud eesmärki tagada reisijate kaitstuse kõrge tase, tuleb reisijatele õigusi andvatest sätetest tehtavat erandit tõlgendada kitsalt (vt selle kohta 26. oktoobri 2023. aasta kohtuotsus LATAM Airlines Group, C-238/22, EU:C:2023:815, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika).

24 Mis puudutab kõigepealt sõnade „tasuta reisimine“ harilikku tähendust, siis tuleb asuda seisukohale, et need tähistavad üldiselt olukorda, kus reisija reisib tasuta, ilma et ta peaks oma lennupileti eest mingit tasu maksma.

25 Sellega seoses oleks nende sõnade tõlgendamine nii, et reisija reisib tasuta, kuigi ta peab oma broneeringu lõpuleviimiseks maksma summa, mis ei ole küll piletihind, vaid kujutab endast lennundusmaksu või tasu, vastuolus nende sõnade hariliku tähendusega tavakeeles.

26 Mis puutub seejärel määruse nr 261/2004 artikli 3 lõike 3 konteksti, siis kuigi selles sättes on tõepoolest üldiselt viidatud tasuta reisile, täpsustamata reisi hinna erinevaid komponente, on määruse nr 1008/2008 artiklis 23 siiski ette nähtud, et lõplik makstav hind sisaldab kohaldatavat piletihinda ning kõiki makse, lennujaamatasusid ja muid (nt julgeoleku või kütusega seotud) tasusid, lisatasusid ja lõive. Sellest tuleneb, et maksud ja tasud ei ole lennupileti hinnast välja jäetud, vaid moodustavad selle lahutamatu osa.

27 Seda tõlgendust toetab Euroopa Kohtu praktika, mille kohaselt reisijad, kes reisivad piletitega, mille eest nad tasuvad ainult murdosa hinnast, kuuluvad määruse nr 261/2004 kohaldamisalasse, kui hinnaalandus on avalikkusele vahetult või kaudselt kättesaadav või kui need piletid on

väljastatud pidevate lendajate programmi või muude äriprogrammide alusel (26. novembri 2020. aasta kohtumäärus SATA International – Azores Airlines, C-316/20, EU:C:2020:966, punkt 16).

28 Lõpuks, mis puudutab määruse nr 261/2004 eesmärki, siis nagu nähtub määruse põhjendustest 1, 2 ja 4, on selle eesmärk tagada reisijate ja tarbijate kaitstuse kõrge tase, suurendades reisijate õigusi teatavatel juhtudel, mis toovad kaasa tõsiseid raskusi ja ebamugavust, ning hüvitades ühetaoliselt ja viivitamatult sellisesse olukorda pandud isikutele tekkinud teatud kahjud (22. aprilli 2021. aasta kohtuotsus Austrian Airlines, C-826/19, EU:C:2021:318, punkt 26).

29 Tõlgendus, mille kohaselt reisija reisib tasuta ja ei kuulu seetõttu määruse nr 261/2004 sätete kohaldamisalasse, kuigi ta on kohustatud tasuma lennundusmaksu ja tasusid, kahjustaks järelikult selle määrusega taotletavat eesmärki tagada lennureisijate kaitstuse kõrge tase, mida on mainitud käesoleva kohtuotsuse punktis 28.

30 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et määruse nr 261/2004 artikli 3 lõike 3 esimese lause esimest alternatiivi tuleb tõlgendada nii, et reisija ei reisi selle sätte tähenduses tasuta, kui ta pidi broneeringu tegemiseks maksma üksnes lennundusmakse ja tasusid.

### *Teine küsimus*

31 Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 261/2004 artikli 3 lõike 3 esimese lause teist alternatiivi tuleb tõlgendada nii, et reisija reisib hinnaalandusega, mis ei ole vahetult ega kaudselt avalikkusele kättesaadav selle sätte tähenduses, kui ta on broneerinud oma pileti müügikampaania raames, mis on ajaliselt ja pakutavate piletite koguse osas piiratud ning on suunatud kindlaks määratud kutsealarühmale.

32 Määruse nr 261/2004 artikli 3 lõike 3 esimese lause teise alternatiivi kohaselt ei kohaldata seda määrust reisijate suhtes, kes reisivad hinnaalandusega, mis ei ole vahetult või kaudselt avalikkusele kättesaadav.

33 Kõigepealt tuleb märkida, et käesoleval juhul lubas Qatar Airways enda müügikampaania raames üksnes tervishoiutöötajatel Qatar Airwaysi juures lende broneerida ning nad pidid maksma ainult broneeringutega seotud makse ja tasusid. Selles kontekstis on eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud küsimus, kas sellist ühele kutsealarühmale mõeldud hinnaalandust tuleb käsitada avalikkusele kättesaadavana nimetatud sätte tähenduses.

34 Mis puutub väljendi „avalikkusele kättesaadav“ ulatusse, siis tuleb Euroopa Komisjoniga nõustudes märkida, et hind on avalikkusele kättesaadav isegi siis, kui kõik potentsiaalsed kliendid sellest kasu ei saa.

35 Mõiste „avalikkus“ tähistab määramatut hulka potentsiaalseid adressaate ja tähendab lisaks, et nende hulk on üsna suur (vt analoogia alusel 20. juuni 2024. aasta kohtuotsus GEMA, C-135/23, EU:C:2024:526, punkt 38 ja seal viidatud kohtupraktika). Selleks, et teha kindlaks, kas hinnaalandust kasutavate isikute rühma saab eristada „avalikkusest“, tuleb eelkõige kontrollida, kas see rühm on piisavalt täpselt määratletud, kas asjaomased isikud vastavad lennuettevõtja poolt selle piletihinna kasutamiseks ette nähtud eriomastele tunnustele ja kas see lennuettevõtja näeb ette individuaalse loa andmise enne pileti väljastamist.

36 Selles osas võib nende tervishoiutöötajate rühm, keda on kirjeldatud abstraktselt ja ilma neid ühendavaid eriomaseid tunnuseid täpsustamata ning kellele lennupiletite väljastamiseks ei ole vaja eelnevat individuaalset luba, kujutada endast avalikkust määruse nr 261/2004 artikli 3 lõike 3 esimese lause teise alternatiivi tähenduses. Sellest järeldub, et niisugusele rühmale ette nähtud hinnaalandust tuleb pidada „avalikkusele kättesaadavaks“ selle sätte tähenduses.

37 Sellist tõlgendust toetab määruse nr 261/2004 artikli 3 lõike 3 tõlgendamist käsitlev Euroopa Kohtu praktika, mille kohaselt ei saa soodushinnaga piletit, mille lennuettevõtja on väljastanud seoses sellise ürituse sponsorlustegevusega, millest osavõtt on piiratud kindlaksmääratud isikutega, ning mille väljastamine eeldab selle lennuettevõtja eelnevat ja individuaalset luba, käsitada avalikkusele kättesaadavana ega pidevate lendajate programmi või muude äriprogrammide alusel väljastatuna (26. novembri 2020. aasta kohtumäärus SATA International – Azores Airlines, C-316/20, EU:C:2020:966, punkt 17).

38 Käesoleval juhul broneerisid põhikohtuasja hagejad lennuettevõtja juures lennud sellise müügikampaania raames, mille kestus oli rangelt piiratud ja mis oli mõeldud üksnes tervishoiutöötajatele. On tõsi, et selle müügikampaania raames pakutud hinnad ei olnud kättesaadavad kogu elanikkonnale. Need hinnad ei olnud siiski ette nähtud mitte teatavatele individuaalselt kindlaks määratud isikutele, vaid konkreetsele kutsealarühmale, st tervishoiutöötajatele, kusjuures sellel rühmal, mis koosnes määratlemata arvust isikutest, ei olnud selle lennuettevõtjaga erilist sidet, mis väljub kliendisuhte raamidest.

39 Mis puudutab ka müügikampaania raames saadaolevate piletite arvu koguselist piiramist, siis nähtub Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust, et see piirang ei näi tulenevat asjaomase kutsealarühma eritunnustest, vaid näib olevat põhjendatud lennuettevõtja praktiliste piirangutega, kuna lennuettevõtja ei saanud oma suuruse tõttu pakkuda selliseid piletihindu kogu asjaomasele rühmale.

40 Lõpuks olgu lisatud, et tõlgendus, mille kohaselt ei tuleks laialt kindlaks määratud isikute rühma, nagu põhikohtuasjas käsitletavad tervishoiutöötajad, pidada „avalikkuseks“ määruse nr 261/2004 artikli 3 lõike 3 esimese lause teise alternatiivi tähenduses, võib jätta arvestamata selle määruse põhjenduses 1 märgitud eesmärgi tagada reisijate kaitstuse kõrge tase.

41 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb teisele küsimusele vastata, et määruse nr 261/2004 artikli 3 lõike 3 esimese lause teist alternatiivi tuleb tõlgendada nii, et reisija ei reisi hinnaalandusega, mis ei ole vahetult ega kaudselt avalikkusele kättesaadav selle sätte tähenduses, kui ta on broneerinud oma pileti müügikampaania raames, mis on ajaliselt ja pakutavate piletite koguse osas piiratud ning on suunatud kindlaks määratud kutsealarühmale.

### *Kolmas küsimus*

42 Kolmanda küsimusega, mis on esitatud juhuks, kui vastus kahele esimesele küsimusele on eitav, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 261/2004 artikli 8 lõike 1 punkti c tuleb tõlgendada nii, et selle kohaldamiseks peab olema ajaline seos tühistatud lennu ja reisija soovitud teekonna muutmisega toimuva lennu vahel, ning kui see on nii, siis kuidas tuleb see ajaline seos kindlaks määrata.

43 Määruse nr 261/2004 artikli 5 lõike 1 punkti a kohaselt peab tegutsev lennuettevõtja lennu tühistamise korral pakkuma asjaomastele reisijatele abi vastavalt selle määruse artiklile 8.

44 Nimetatud määruse artikli 8 lõike 1 kohaselt saavad asjaomased reisijad valida kolme võimaluse vahel: esiteks pileti ostuhinna tagasimaksmine teatud tingimusi järgides ja vajaduse korral esimesel võimalusel toimuv tagasilend esimesse väljumiskohta, teiseks, esimesel võimalusel ja võrreldavatel reisitingimustel toimuv teekonna muutmine reisijate lõppsihtkohta või kolmandaks, võrreldavatel reisitingimustel toimuv teekonna muutmine reisijate lõppsihtkohta reisijale sobival hilisemal kuupäeval, olenevalt vabadest kohtadest.

45 Nagu Euroopa Kohus on otsustanud, on selles artiklis sõnaselgelt ette nähtud tegutseva lennuettevõtja kohustus pakkuda reisijatele, kelle lend on tühistatud, määruse artikli 8 lõikes 1 nimetatud võimalusi, mis eeldab, et ta annab neile reisijatele kogu teabe sellest sättest tulenevate õiguste kohta, et nad saaksid tühistamise korral oma õigusi tõhusalt kasutada. Samamoodi peab ettevõtja lennureisijaid tõhusalt teavitama, kui teekonna muutmine ei ole võimalik (vt selle kohta 8. juuni 2023. aasta kohtuotsus Austrian Airlines (koduriiki tagasitoomise lend), C-49/22, EU:C:2023:454, punktid 43 ja 44 ning seal viidatud kohtupraktika).

46 Sellest järeldub, et lennuettevõtja peab lennu tühistamise korral andma lennureisijatele vajalikku teavet, et nad saaksid teha tulemusliku valiku ning otsustada, kas saada pileti eest hüvitist või jätkata esimesel võimalusel või hilisemal kuupäeval ja võrreldavatel reisitingimustel reisi lõppsihtkohta. Seega ei tähenda õigus olla teavitatud, et lennureisijatel oleks kohustus osaleda aktiivselt niisuguse info otsimises, mida tegutseva lennuettevõtja pakkumine peab sisaldama (vt selle kohta 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Rusu, C-354/18, EU:C:2019:637, punktid 54–56).

47 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotlusest, et lennud, mille põhikohtuasja hagejad algul broneerisid, tühistas Qatar Airways 2020. aasta septembris. Lennuettevõtja piirdus sellega seoses põhikohtuasja hagejate teavitamisega sellest, et COVID-19 pandeemiaga seotud asjaolude tõttu ei ole võimalik teha lende nende lõppsihtkohta Denpasari, ning pikendas ühtlasi kõnealuste piletite kehtivusaega kahe aasta võrra, st kuni 4. augustini 2022. Põhikohtuasja hagejad palusid 8. augustil 2022 sellelt lennuettevõtjalt vastavalt määruse nr 261/2004 artikli 8 lõike 1 punktile c teekonna muutmist nende lõppsihtkohta neile sobival hilisemal kuupäeval.

48 Selles kontekstis tuleb rõhutada, et määruse nr 261/2004 artiklist 8 tulenev tegutseva lennuettevõtja abistamiskohustus kehtib sõltumata lennu tühistamise põhjustanud sündmusest. Nimelt, isegi kui esinevad erandlikud asjaolud, vabastab selle määruse artikli 5 lõige 3 tegutseva lennuettevõtja üksnes kohustusest maksta hüvitist selle määruse artikli 7 järgi (8. juuni 2023. aasta kohtuotsus Austrian Airlines (koduriiki tagasitoomise lend), C-49/22, EU:C:2023:454, punkt 45).

49 Määrus nr 261/2004 ei sisalda ühtki viidet, mis võimaldaks järeldada, et lisaks selle määruse artikli 5 lõikes 3 nimetatud „erakorralistele asjaoludele“ tunnustatakse eraldi kategooriana ka „eriti erakorralisi“ sündmusi, näiteks COVID-19 pandeemia, mis tooks kaasa lennuettevõtja vabanemise kõikidest oma kohustustest, sealhulgas neist, mis tulenevad nimetatud määruse artiklist 8 (8. juuni 2023. aasta kohtuotsus Austrian Airlines (koduriiki tagasitoomise lend), C-49/22, EU:C:2023:454, punkt 46).

50 Reisijal, kelle lend on tühistatud, on seega õigus saada tegutsevalt lennuettevõtjalt samaväärset hüvitist, kui viimane ei täida sama määruse artikli 8 lõikest 1 tulenevat abistamiskohustust, sealhulgas käesoleva kohtuotsuse punktides 45 ja 46 määratletud teavitamiskohustust (8. juuni 2023. aasta kohtuotsus Austrian Airlines (koduriiki tagasitoomise lend), C-49/22, EU:C:2023:454, punkt 48).

51 See hüvitis on siiski piiratud summaga, mis on konkreetse juhtumi asjaolusid arvestades vajalik, asjakohane ja mõistlik, et korvata tegutseva lennuettevõtja tegematajätmisi (8. juuni 2023. aasta kohtuotsus Austrian Airlines (koduriiki tagasitoomise lend), C-49/22, EU:C:2023:454, punkt 49 ja seal viidatud kohtupraktika).

52 Mis puutub konkreetselt küsimusse, kas määruse nr 261/2004 artikli 8 lõike 1 punkt c nõuab selle kohaldamiseks ajalise seose olemasolu tühistatud lennu ja soovitud teekonna muutmisega toimuva lennu vahel, siis tuleb vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 23 meenutatud kohtupraktikale võtta selle kindlaksmääramisel arvesse nii selle sätte sõnastust kui ka konteksti ja selle õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille osaks säte on.

53 Mis puudutab esiteks määruse nr 261/2004 artikli 8 lõike 1 punkti c sõnastust, siis tuleb tõdeda, et see ei sisalda nõuet, et tühistatud lennu ja teekonna muutmisega toimuva lennu vahel peab olema ajaline seos. Nimelt tuleneb sellest sättest üksnes see, et lennureisijad võivad taotleda teekonna muutmist neile „sobival hilisemal kuupäeval, olenevalt vabadest kohtadest“. Sõnadest „hilisemal kuupäeval“ ei ilmne aga, et need piiraksid ajaliselt õigust teekonna muutmisele.

54 Seega tuleneb määruse nr 261/2004 artikli 8 lõike 1 punkti c sõnastusest, et määravad on sobivus reisijale ja tema soov, et tema teekonda muudetaks kindlaks määratud hilisemal kuupäeval, kusjuures ainus piirang selles osas on vabade kohtade olemasolu. Sellest järeldub, et tegutsev lennuettevõtja võib keelduda asjaomasele lennureisijale vastuvõetavast teekonna muutmisega toimuvast lennust üksnes juhul, kui ei ole vabu kohti.

55 Teiseks, määruse nr 261/2004 artikli 8 lõike 1 punkti c kontekstiga seoses tuleb märkida, et liidu seadusandja nägi selle määruse artikli 8 lõike 1 punktis b sõnaselgelt ette ajalise komponendi, mis seisneb selles, et lennureisija võib nõuda esimesel võimalusel ja võrreldavatel reisitingimustel toimuvat teekonna muutmist lõppsihtkohta. Kui seadusandja oleks soovinud ajaliselt piirata nimetatud määruse artikli 8 lõike 1 punktis c ette nähtud õigust teekonna muutmisele, oleks ta seda täpsustanud, nagu ta on näinud ette sama määruse artikli 8 lõike 1 punktis b. Selles kontekstis võib samuti rõhutada, et määruse nr 261/2004 põhjendustes 12 ja 13 ei ole lennu tühistamise korral mingil moel viidatud ajalisele seosele tühistatud lennu ja teekonna muutmisega toimuva lennu vahel.

56 Lisaks, nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 46, võib lennureisija lennu tühistamise korral valida piletihinna tagasimaksmise või teekonna hilisema muutmise. Arvestades neid võimalusi, mille valik on jäetud üksnes lennureisijale, võtaks tõlgendus, mille kohaselt on määruse nr 261/2004 artikli 8 lõike 1 punktis b ette nähtud ajalisel aspektil määruse artikli 8 lõike 1 punktis c ette nähtud teekonna hilisema muutmise õigusele määrav tähtsus, viimati nimetatud sättelt soovitava toime.

57 Kolmandaks toetavad määruse nr 261/2004 artikli 8 lõike 1 punkti c sellist tõlgendust selle määrusega taotletavad eesmärgid, nagu need on esitatud määruse põhjendustes 1 ja 4, nimelt tagada reisijate kaitstuse kõrge tase ja suurendada reisijate õigusi, võttes samal ajal täielikult arvesse kõiki tarbijakaitse üldisi nõudeid.

58 Nimelt oleks tõlgendus, mis piiraks ülemäära selle määruse artikli 8 lõike 1 alusel lennureisijale pakutavaid võimalusi, vastuolus selle määruse peamise eesmärgiga tagada reisijate kaitstuse kõrge tase.

59 Sellist tõlgendust ei lükka ümber ka Qatar Airwaysi viidatud asjaolu, et see tõlgendus tooks asjaomastele tegutsevatele lennuettevõtjatele kaasa ebamõistlikke kulusid. Sellega seoses tuleb märkida, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt võib määrusega nr 261/2004 taotletava tarbijate, sealhulgas lennureisijate kaitsmise eesmärgi olulisus õigustada isegi märkimisväärseid negatiivseid majanduslikke tagajärgi teatud ettevõtjatele (31. jaanuari 2013. aasta kohtuotsus McDonagh, C-12/11, EU:C:2013:43, punkt 48 ja seal viidatud kohtupraktika).

60 Käesoleval juhul piiras Qatar Airways aga COVID-19 pandeemia tõttu piletite kehtivust kahe aastaga pärast algset broneeringut. Põhikohtuasja hagejatel olid kuni 4. augustini 2022 kehtivad piletid ja nad esitasid taotluse teekonna muutmiseks pärast seda kuupäeva, st 8. augustil 2022.

61 Sellega seoses tuleb märkida, et määrus nr 261/2004 ei sisalda ühtegi sätet, mis reguleeriks selliste riigisisestele kohtutele esitatud hagide aegumistähtaega, milles nõutakse nimetatud määruse artikli 8 lõike 1 punktis c ette nähtud teekonna muutmist (vt analoogia alusel 22. novembri 2012. aasta kohtuotsus Cuadrench Moré, C-139/11, EU:C:2012:741, punkt 24).

62 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb aga menetlusautonoomia põhimõtte alusel iga liikmesriigi õiguskorras juhul, kui vastavad normid liidu õiguses puuduvad, reguleerida isikutele liidu õigusest tulenevate õiguste kaitse tagamiseks ette nähtud kohtusse pöördumise kord, mis järgib võrdväärsuse ja tõhususe põhimõtet (22. novembri 2012. aasta kohtuotsus Cuadrench Moré, C-139/11, EU:C:2012:741, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika).

63 Seega niisugustel asjaoludel nagu põhikohtuasjas, kus lennureisijad taotlevad teekonna muutmist lõppsihtkohta pärast nende lennupiletite kehtivuse lõppu, st rohkem kui kaks aastat pärast algset broneeringut, peab liikmesriigi kohus kindlaks määrama määruse nr 261/2004 artikli 8 lõike 1 punktis c ette nähtud teekonna muutmise õigusele tuginevate hagide aegumistähtaja, järgides võrdväärsuse ja tõhususe põhimõtet.

64 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb kolmandale küsimusele vastata, et määruse nr 261/2004 artikli 8 lõike 1 punkti c tuleb tõlgendada nii, et selle kohaldamiseks ei pea olema ajalist seost tühistatud lennu ja reisija soovitud teekonna muutmisega toimuva lennu vahel, kuna niisugust võrreldavatel reisitingimustel teekonna muutmist lõppsihtkohta jõudmiseks võib taotleda hilisemal kuupäeval, olenevalt vabadest kohtadest.

## Kohtukulud

65 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kaheksas koda) otsustab:

1. **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2004. aasta määruse (EÜ) nr 261/2004, millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 295/91, artikli 3 lõike 3 esimese lause esimest alternatiivi**

   **tuleb tõlgendada nii, et**

**reisija ei reisi selle sätte tähenduses tasuta, kui ta pidi broneeringu tegemiseks maksma üksnes lennundusmakse ja tasusid.**

2. **Määruse nr 261/2004 artikli 3 lõike 3 esimese lause teist alternatiivi**

**tuleb tõlgendada nii, et**

**reisija ei reisi hinnaalandusega, mis ei ole vahetult ega kaudselt avalikkusele kättesaadav selle sätte tähenduses, kui ta on broneerinud oma pileti müügikampaania raames, mis on ajaliselt ja pakutavate piletite koguse osas piiratud ning on suunatud kindlaks määratud kutsealarühmale.**

3. **Määruse nr 261/2004 artikli 8 lõike 1 punkti c**

**tuleb tõlgendada nii, et**

**selle kohaldamiseks ei pea olema ajalist seost tühistatud lennu ja reisija soovitud teekonna muutmisega toimuva lennu vahel, kuna niisugust võrreldavatel reisitingimustel teekonna muutmist lõppsihtkohta jõudmiseks võib taotleda hilisemal kuupäeval, olenevalt vabadest kohtadest.**

Allkirjad